

ΣΤΕ 2143/2020 [ΑΝΑΙΤΙΟΛΟΓΗΤΗ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΑΠΟΔΟΣΗ ΑΝΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ ΚΙΝΗΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ (ΟΙΚΟΣΗΜΟΥ)]

Περίληψη

- Με την προσβαλλόμενη, πράξη, το μεν αίτημα κατοχής του οικοσήμου εκ μέρους του αιτούντος απερρίφθη, «λόγω της μεγάλης επιστημονικής και ιστορικής σημασίας του οικοσήμου και δεδομένου ότι ανήκει στο κηρυγμένο μνημείο Πύργος Σωμμαρίπα ή του Κούρκα», το δε αίτημα καταβολής αμοιβής απερρίφθη με την αιτιολογία ότι «το οικόσημο βρέθηκε κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών εργασιών της ΕΦ.Α. Κυκλάδων, κατά τις οποίες παρίστατο εκπρόσωπός της, ... (άρθρο 24 παρ. 6)». Παραλλήλως, αίτημα για την κατοχή του επίμαχου αντικειμένου είχε υποβάλει και ο ιδιοκτήτης του Πύργου, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για το οικόσημο του Πύργου και πρέπει να του αποδοθεί, το αίτημα δε αυτό ομοίως απερρίφθη, με την, εκδοθείσα την ίδια ημέρα με την προσβαλλόμενη, πράξη, με την αιτιολογία ότι το οικόσημο έχει μεγάλη επιστημονική και ιστορική σημασία και ότι «η πιθανότητα επανένταξής του στο μνημειακό συγκρότημα θα επανεξετασθεί στο πλαίσιο της αποκατάστασης του μνημείου, μετά από περαιτέρω επιστημονική έρευνα».

Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι αναίτιολογήτως χαρακτηρίσθηκε το ευρεθέν μαρμάρινο αντικείμενο ως οικόσημο και ότι μη νομίμως και κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 1 [περ. β´] και παρ. 2 του ν. 3028/2002 η Διοίκηση έκρινε ότι αυτό συνιστούσε κινητό μνημείο, παρά το γεγονός ότι δεν είχε χαρακτηριστεί ως τέτοιο. Ισχυρίζεται, περαιτέρω, ο αιτών ότι, ελλείψει χαρακτηρισμού του ως μνημείου, το επίμαχο αντικείμενο δεν απολαύει της προστασίας του ν. 3028/2002.

Στην εισήγηση αρχαιολόγου της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων προς το ΤΣΜΝΑ, το επίμαχο εύρημα περιγράφεται λεπτομερώς ως προς το σχήμα, τις διαστάσεις και τα λοιπά διακοσμητικά του στοιχεία (παράσταση λέοντος, εγχάρακτες επιγραφές με λατινικά στοιχεία) και συνδέεται με τον ιδιοκτήτη του Πύργου και την ομώνυμη επιφανή οικογένεια του νησιού. Εν όψει τούτου, η κρίση ότι το ευρεθέν μαρμάρινο αντικείμενο αποτελεί «οικόσημο» παρίσταται νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη και αβασίμως προβάλλεται ο περί του αντιθέτου λόγος, ενώ, κατά τα λοιπά, απαραδέκτως αμφισβητείται η σχετική ουσιαστική εκτίμηση της Διοίκησης. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 3028/2002, τα κινητά που χρονολογούνται μετά το 1453 έως και το 1830 και έχουν αποσπασθεί από ακίνητο μνημείο, προστατεύονται αυτοδικαίως από το νόμο, χωρίς να απαιτείται η έκδοση διοικητικής πράξης χαρακτηρισμού τους ως μνημείων. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο εξεταζόμενος λόγος πρέπει, και κατά το δεύτερο σκέλος του, να απορριφθεί ως αβάσιμος, εφόσον με αυτόν δεν αμφισβητείται ότι το ευρεθέν οικόσημο ανήκει στη

μεταβυζαντινή περίοδο [1453-1830], ούτε ότι απεσπάσθη από κάποιο ακίνητο μνημείο. Είναι δε αδιάφορο, από της απόψεως αυτής, αν το επίμαχο αντικείμενο απεσπάσθη, όπως δέχθηκε η Διοίκηση, από τον Πύργο Σωμμαρίπα ή, όπως υποστηρίζει ο αιτών, από το κτίσμα του συγκροτήματος βοηθητικών οικιών χώρων του Πύργου, δοθέντος ότι και το τελευταίο αυτό κτίσμα ευρισκόταν εντός της ζώνης προστασίας του κηρυχθέντος ιστορικού διατηρητέου μνημείου του Πύργου, τελούσε σε άμεση σχέση προς αυτόν, διατηρούσε μάλιστα, κατά την κρίση της Διοίκησης, αξιόλογα στοιχεία μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής και αποτελούσε, και αυτό, αντικείμενο προστασίας των διατάξεων του ν. 3025/2002. Κατόπιν αυτού, παρέλκει η έρευνα του ζητήματος αν το οικόσημο μπορούσε να θεωρηθεί εκ του νόμου προστατευόμενο κινητό μνημείο και για το λόγο ότι αποτελούσε εύρημα ανασκαφής ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας.

Προβάλλεται ότι η Διοίκηση έκρινε χωρίς επαρκή αιτιολογία ότι το επίδικο οικόσημο απεσπάσθη από τον Πύργο Σωμμαρίπα, αγνοώντας επιστημονικές μελέτες και ευρήματα, βάσει των οποίων το οικόσημο του Πύργου Σωμμαρίπα έχει βρεθεί και φυλάσσεται από ετών, αρχικώς, στην οικία απογόνου της οικογένειας Σωμμαρίπα, στη Χώρα Νάξου, και, στη συνέχεια, στην Καθολική Επισκοπή της Χώρας. Αντιθέτως, κατά τον αιτούντα, η Διοίκηση στηρίχθηκε μη νομίμως σε άδηλες ενδείξεις και μη καταγεγραμμένες προφορικές μαρτυρίες, καθώς και στα αναφερόμενα στην εισήγηση της ΕΦ.Α. επιχειρήματα, για την ύπαρξη εσοχής και επιγραφής ίδιας ημερομηνίας (1656) και περιεχομένου (FSN), στο ανώφλι του παραθύρου του ορόφου του ως άνω Πύργου, τα οποία, όμως, κατά την άποψή του, δεν αιτιολογούν την απόσπαση του οικοσήμου από αυτόν, αλλά τεκμηριώνουν μόνον τη σύνδεσή του με τον οίκο των Σωμμαρίπα.

Κατά την έννοια της προσβαλλόμενης πράξης, η άρνηση απόδοσης του οικοσήμου στον αιτούντα στηρίζεται στην κρίση της Διοίκησης ότι αυτό δεν προέρχεται από το κτίσμα του ιδίου, αλλά από τον Πύργο Σωμμαρίπα, από τον οποίον και είχε αποσπασθεί, και ότι, επομένως, προορίζεται να εντεθεί στη αρχική του θέση, προκειμένου να αναδειχθεί ο Πύργος, μετά την αναστήλωσή του, στην αυθεντική του μορφή, με την ενσωμάτωση όλων των ιστορικών, διακοσμητικών και καλλιτεχνικών στοιχείων που συνθέτουν το ιστορικό διατηρητέο μνημείο ως ενιαίο σύνολο, όπως επιτάσσουν τα άρθρα 24 παρ. 6 του Συντάγματος και 3 παρ. 1 του ν. 3028/2002. Η κρίση, όμως, αυτή της Διοίκησης ως προς την προέλευση και απόσπαση του οικοσήμου από τον Πύργο Σωμμαρίπα παρίσταται ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Και τούτο, διότι όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 5 της παρούσης, κατά τη διοικητική διαδικασία ενώπιον του ΤΣΜΝΑ, ο αιτών είχε προβάλει ειδικούς και συνοδευόμενους από συγκεκριμένα στοιχεία ισχυρισμούς, σύμφωνα με τους οποίους το οικόσημο του Πύργου Σωμμαρίπα στο Σαγκρί είχε ήδη βρεθεί, εν μέρει θραυσμένο, ταυτοποιηθεί και φωτογραφηθεί και φυλασσόταν στην Καθολική Επισκοπή, και, κατά λογική ακολουθία, δεν ήταν βέβαιον αν το προσφάτως ευρεθέν στην ιδιοκτησία του αιτούντος οικόσημο

αποτελούσε, και αυτό, [δεύτερο] οικόσημο εντεθειμένο στον Πύργο και αποσπασθέν από αυτόν καθ' οιονδήποτε τρόπο ή αν ανήκε και είχε αποσπασθεί από το βοηθητικό κτίσμα του αιτούντος, στους χώρους του οποίου βρέθηκε. Παρά ταύτα, το ΤΣΜΝΑ και, εν τέλει, η προσβαλλόμενη πράξη απέρριψαν σιωπηρώς τους ανωτέρω ισχυρισμούς, με αόριστη επίκληση της «επιστημονικής έρευνας» που είχε ήδη διεξαχθεί, προτού δηλ. τεθούν υπόψη της Διοίκησης τα νεώτερα ως άνω κρίσιμα στοιχεία, και βάσει της εισήγησης της τοπικής Εφορείας, που κατέληγε στο συμπέρασμα ότι το επίμαχο προερχόταν «χωρίς καμία αμφιβολία» από τον Πύργο Σωμμαρίπα, λόγω της ύπαρξης ίδιας χρονολογίας [1656] και αρχικών [FSN] στο ανώφλι του παραθύρου του ορόφου του Πύργου και της ύπαρξης εσοχής σε αυτό, αλλά και κατ' επίκληση, αορίστως αναφερομένων, προφορικών μαρτυριών, χωρίς να έχει αξιολογηθεί η ύπαρξη και σημασία του άλλου οικοσήμου και χωρίς να εξετασθεί η πιθανότητα το επίμαχο να κοσμούσε παλαιότερο άλλο κτίσμα του συγκροτήματος. Ενόψει των ανωτέρω, η προσβαλλόμενη πράξη παρίσταται ανεπαρκώς αιτιολογημένη, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα. Δεν μπορούν δε να ληφθούν υπόψη τα αναφερόμενα στο από 20.05.2019 έγγραφο απόψεων προς το Δικαστήριο, με το οποίο η Διοίκηση παραθέτει επιστημονικές και ουσιαστικές κρίσεις επί του ζητήματος της προέλευσης του οικοσήμου και επιχειρεί να αντικρούσει τους προβληθέντες κατά τη διοικητική διαδικασία ισχυρισμούς του αιτούντος και να αναπληρώσει απαραδέκτως την ελλείπουσα ειδική αιτιολογία.

Πρόεδρος: *Μ. Γκορτζολίδου*

Εισηγητής: *Μ. Σωτηροπούλου*

Το πλήρες κείμενο της απόφασης θα αναρτηθεί αμέσως μετά την καθαρογραφή του από το Δικαστήριο.